

Dr. BOZÓKY GÉZA

**AZ ELFOGADÁSI NYILATKOZAT A GENFI
NEMZETKÖZI EGYSÉGES VÁLTÓJOG SZERINT**

I. Az elfogadásnak azt a jogi hatását, hogy megtörténté az intézvényszerűt a váltónak a lejáratkor leendő kifizetésére kötelezi, önként érthetőleg a genfi egységes váltójogi törvény (28. §.) is változatlanul fenntartja. Ezt a következményt azonban csak magán a váltón helyet foglaló, továbbá egyenesen az intézvényszerűnek szóló fizetési felhívásra adott válasznak minősülő, bár a váltójog szerint ettől a felhívástól függetlenül is kötelező nyilatkozat váltja ki, amely ennél fogva az intézvényszerű megnevezését nem tartalmazó saját váltón jogilag közömbös szöveg számba megy, tehát a váltóra ennek ellenére megtörtént rávezetése legfeljebb a kiállítás ténye által már vállalt fizetési kötelezettség megismétlését célzó kijelentésnek vehető, a megtekintésre szóló váltónál pedig, ahol az elfogadásnak ugyan hasonló akadálya nincs s így teljesen azonos kötelezettséget teremt mint minden más, az elfogadásra egyébként alkalmas váltónál, szüksége rendszerint nem forog fenn, mert a bemutatást a fizetés nyomban követvén, az ennek vállalására irányuló nyilatkozat előzetes megtétele többnyire feleslegessé is válik.

Minthogy az intézvényszerű kizárólag az elfogadás által válik váltóadóssá, annak megtörténté előtt váltójogilag nem is felelős.¹ Viszont váltójogi nyilatkozata nemcsak egyszerű, ha-

Rövidítések: E. Vt. = a genfi „Loi uniforme concernant la lettre de change et le billet à ordre“, E. T. = a genfi egységes törvény alapján a m. kir. igazságügymin. által kiadott II. Előadói tervezet; V. T. = az 1876: XXVII. t.-c.

¹ Magánjogilag ellenben az intézvényszerű felelősségre vonható, ha az elfogadásra magát kötelezte, pl. mint bankár a nála letett összeg erejéig vagy mint vevő a hitelbe történt eladásnál, ha az elfogadás az adásvételi szerződés feltétele volt stb. Az amerikai Negotiable Instruments Law (134, 135 és 137. art.) szerint a váltón kívüli elfogadás is kötelező azokkal szemben, akik ezt a nyilatkozatot tartalmazó szöveget ellenérték fejében vették át, sőt az intézvényszerű elfogadói nyilatkozat nélkül is kö-

nem azzá a sajátos jellegű váltókötelezetté teszi, hogy a fizetés mint főadást terheli, tehát első sorban felelős, míg a többi váltókötelezettel szemben a váltóbirtokosnak csakis az ő részéről be nem következett fizetés esetén van joga fordulni. Ebben rejlik az elfogadás súlya, amelynek alakításait és érvényességének feltételeit a genfi E. Vt. 25. §-a a következőkben állapítja meg:

„Az elfogadást a váltóra kell írni. Az elfogadást ez a szó: „elfogadom” vagy más hasonló értelmű szó fejezi ki; az elfogadást az intézvényszerűen írja alá. Az intézvényszerűen a váltó előlapjára írt pusztá aláírása elfogadás.

Ha a váltó megtekintés után bizonyos idő múlva fizetendő vagy ha a váltót külön kikötésnél fogva meghatározott időn belül elfogadás végett be kell mutatni, az elfogadást keltezni kell arról a nappal, amely napon az elfogadás valósággal megtörtént, kivéve, ha a váltóbirtokos azt kívánja, hogy az elfogadás a bemutatás napjáról legyen keltezve. Keltezés hiányában a váltóbirtokos, hogy visszkéreseti jogát a forgatók és a kibocsátó ellen fenntartsa, e mulasztást kellő időben felvett óvással megállapíttatja.”

Minthogy ez a szöveg a V. T. 21.-ik §-ának az elfogadásra vonatkozó rendelkezéseitől több irányban eltér, indokolt az E. Vt. 25.-ik §-ának egyrészt tartalmát, másrészt pedig azt is vizsgálat tárgyává tenni, hogy az új nemzetközi váltójog mennyiben jelent változást a mai szabályozással szemben, amely a genfi váltójogi egyezménynek hazánkban is bekövetkező életbe lépésével természetesen hatályát fogja veszíteni. Ez az időpont, ha a késlekedést előidéző gazdasági akadályokat sikerülni fog elhárítani, remélhetőleg nincs nagyon távol s így megjegyzéseink nemcsak elméleti, hanem gyakorlati szempontokból is időszzerűekké válnak.

II. A genfi egységes törvény 25. §-a kizárólag az elfogadói nyilatkozat alakításait állapítja meg, de továbbra is nyílt kérdésnek hagyja azt, vajjon az elfogadás által történő kötelezettségvállalás anyagi jogi érvényéhez az elfogadói nyilatkozat megtételén kívül még további tények (pl. a váltónak a rendel-

telezve van, ha az elfogadás céljából átvett váltót megsemmisítette vagy a gondolkodási idő letelte után azt vissza nem adta. Elfogadás nélkül azonban rendszerint nem tekintik kötelezett félnek. („... he is not liable as a party”. Lásd *Daniel* (J. W.): *A treatise on the Law of Negotiable Instruments*. New York. 1917. I. köt. 580. old.)

vényes kezeihez való átadása, a hitelezőnek az elfogadásról való értesítése stb.) is szükségesek-e? Abból azonban, hogy az E. Vt. 29. §-a szerint az intézvényszerzőnek jogában áll a váltó visszaadása előtt elfogadását törölni, ha megtörtént elfogadását a váltóbirtokossal vagy valamelyik váltókötelezettel még nem közölte, mégis kifejezésre jut, hogy az E. Vt. az u. n. kreációs váltóelméletet elvetette.

Azonban ezzel a problémával mint a váltó jogi természetével szoros összefüggésben álló s az elméleti jogtudományban mindeztideig el nem döntött kérdéssel a genfi egységes törvény ép oly kevésbé foglalkozik, mint jelenlegi váltótörvényünk s ennél fogva erre a messzire vezető vitaanyagra ezen a helyen szintén nem térünk ki, minthogy most egyedül az elfogadási nyilatkozat alakjához tartozó feltételeit akarjuk vizsgálat alá venni.

Az E. T. 25. §-ának fentebb idézett szövege mindennek előtt abban tér el a V. T. 21. §-ától, hogy az elfogadás érvényét kizárólag az „elfogadom” vagy „más hasonló értelmű szó”² használatához köti, tehát az elfogadás alakosságait gyakorlatilag megszigorítja, mert míg mai jogunk értelmében „minden a váltóra vezetett s az intézvényszerző által aláírt nyilatkozat”, hacsak abban az elfogadás megtagadása vagy megszorítása

² Ilyenek pl. „láttam”, „rendben van”, „fizetni fogok”, „jól van”, „helyes”, „egyetérték”, „hozzájárulok” stb. Nem tekinthető ellenben hasonló értelműnek pl. „nincs kizárva”, „lehetséges”, „meggondolom”, „esetleg”, „N. N. mint tanu” stb. Határozott megtagadást jelentenek pl. „nem fogom bevállalni”, „semmi közöm hozzá”, „köszönöm, de nem fizetek”, „visszautasítom” stb. Kuncz Ö. (A magyar keresk. és váltójog vázlata. II. Rész. Bpest. 1929. 364. o. 7. jegyz.) szerint „per aval” érvényes elfogadás. Ezt azonban azért nem tartjuk helyesnek, mivel a „per aval” kezességet jelent s a váltót csak az intézvényszerző fogadhatja el, továbbá a kezesnek meg kell jelölnie azt a személyt, akinek érdekében kezességet vállalt, mert e nélkül az a kibocsátó érdekében vállaltnak tekintendő, már pedig ebben az esetben a kibocsátó, ha váltóbirtokossá válik, a kezes ellen nem léphet fel s így kezességének semmi értelme sincs. A váltó előlapjára írt puszta aláírást egyébként kezességnek kell tekinteni, kivéve az intézvényszerzőt és a kibocsátó aláírását (E. Vt. 31. §. 3. bek.) V. ö. Gareis-Riezler: Wechselgesetz: München és Berlin. 1934. 17. kiad. 151. old. A megtekintés után bizonyos időre szóló váltónál a „láttam” szó rávezetése is kifejezi az elfogadási szándékot, feltéve, hogy olyan szavak nem követik, pl. „de nem fogadom el”, amelyek a megtagadást kétségtelenül jelzik.

világosan kifejezve nem volt, elfogadás számba megy, addig a jövőben az elfogadást félreérthetetlenül ki nem fejező szavak az elfogadás megtagadását fogják jelenteni.³ Továbbra is érvényben marad azonban az eddigi szabály, hogy az elfogadásra irányuló nyilatkozat teljes mellőzése, vagyis az „*intézköztetettnek a váltó előlapjára írt pusztá aláírása*” szintén elfogadás,⁴ tehát a névírás egymagában a most említett feltétel mellett tulajdonképpen minden az elfogadásra irányuló akaratkijelentést feleslegessé is tesz.

Minthogy a 25. §. expressis verbis csak az intézköztetettől származó elfogadói nyilatkozatra vonatkozik, a más személytől, pl. a közbenjárótól, együttaláírótól stb. eredő elfogadás alakosságaira való kitérést mellőzzük, mivel ezek nyilatkozataira a 25. §. rendelkezései alkalmazásba különben sem jöhetnek. Ebből következik, hogy pl. a névbecsülőnek a váltó előlapjára vezetett pusztá aláírása az elfogadás érvényéhez már nem elegendő, mert az egységes jogban erre felállított kivétel csakis az intézköztetett, de nem egyúttal a névbecsülő elfogadói nyilatkozatának hatályosságára is vonatkozik és ennél fogva indokolatlan szigorúság lenne nem az intézköztetettől származó vagy az általa ugyan, de névbecsülésből eszközölt elfogadásnál (E. T. 57. §.) annak érvényét az „*elfogadom*” vagy „*más hasonló értelmű szó*” használatához kötni, midőn a közbenjárásra utaló kifejezésből egyben az elfogadói szándék is elválaszthatatlanul kitűnően az elfogadásnak ismételt kifejezésre juttatása feleslegessé válik.

³ A V. T. 21. §-át az uralkodó felfogás igen helyesen úgy értelmezte, hogy kétség esetén, pl. ilyen kifejezések: „előttem”, „láttam”, „úgy van”, sőt Kuncz Ö. szerint (i. m. említett helye) „szívesen látom ebédre” használata esetén is elfogadás forog fenn, mivel ezek a szavak az elfogadás megtagadását vagy megszorítását nem tartalmazzák. Az E. T. értelmében azonban ezentúl a fenti szavakból a megtagadásra kell következtetni. De a 25. §. is vitára fog vezetni, mert adott esetben kétséggé válik az, hogy mi tekintendő „hasonló értelmű szó”-nak? (Pl. „köszönöm”, „belátom”, „ez az” stb.)

⁴ Az intézköztetettnek a váltó hátlapjára vezetett pusztá aláírása semmiféle váltójogi kötelezettséget nem létesít, kivéve, ha az ehhez szükséges feltételek fennforgása mellett forgatói aláírásnak tekinthető. Kezesi nyilatkozatnak nem minősíthető, mert az erre utaló kijelentés nélkülözhetetlen. (E. T. 31. §.) V. ö. Lenhoff (Arthur): Einführung in das einheitliche Wechselrecht. Wien. 1933. 68. o.

III. Abból a rendelkezésből, hogy az elfogadást a váltóra, mint a pénzkövetelést megtestesítő okiratra kell írni, következik, hogy az intézvényszerző ennek a szabálynak egyaránt eleget tesz akár az elő-, akár a hátlapra vezeti is rá az elfogadást, mivel az elfogadást határozott szavakkal kifejező nyilatkozatra már nem áll a váltó előlapjára írt pusztá aláírást is elfogadásnak minősítő vélelem, amely csupán arra az esetre megállapított könnyítés, mikor az intézvényszerzőnek elfogadási szándékára aláírásának topografikus elhelyezése alapján is teljes bizonyossággal lehet következtetni. Ellenben erről nem lehet szó pl. a váltó hátlapján lévő aláírásnál, amely felett vagy hiányzik a szöveg vagy pedig csak olyan értelmű nyilatkozat foglalhat helyet, amelyet hatályosan aláírni egyedül az arra való jogosultság esetén (pl. a forgatmánynál ilyen jogosult a rendeltvényes) lehet. Az aláírás feletti szövegnek tehát világosan ki kell fejeznie azt, hogy elfogadói nyilatkozat, de alaki hatályosságához önként érthetőleg szintén elegendő, ha csupán a záró névírás ered az intézvényszerzőtől.

Az is következik, hogy viszont nem hárul az intézvényszerzőre elfogadói kötelezettség az előlapra vezetett aláírása ellenére sem, ha az fölötti szöveg tartalmából az tűnnék ki, hogy az intézvényszerzőtől az elfogadási szándék távol állott, sőt az elfogadást kifejezetten megtagadta, tehát névírása elfogadói aláírásnak nem tekinthető.⁵

Ámbár az elfogadást a váltóra kell írni, a külön okiratba foglalt elfogadás sem tekinthető érvénytelennek, ha ez a váltóval elválaszthatatlan összefüggésbe kerül vagyis utóbbinak szövege is utal arra, hogy az elfogadást tartalmazó nyilatkozat hozzá van fűzve, mert ilyenkor az elfogadás magára a váltóra írtnak vehető.⁶ Ha ellenben az elfogadást magában foglaló ok-

⁵ Ezt az 50. sz. E. H. ki is mondta.

⁶ Ez ugyan ellenkezik az uralkodó felfogással, amely szerint a külön mellékkönyvra vezetett elfogadói nyilatkozat még abban az esetben is érvénytelen, ha ez a mellékkönyv a váltóhoz lenne fűzve vagy ragasztva. (*Grecksák* 115. o., *Nagy F.* 244. o., *Kuncz:* Vázlat. II. 364. o. stb.) *Plósz* (222. o.) szerint a V. T. 21. §-ának az a kifejezése, hogy „magára a váltóra” minden kétséget kizár. Ezzel szemben *Staub-Stranz* *Kommentar z. Wechselgesetz.* 13. Kiad. Berlin és Leipzig 1934. (300. o. Anm. 2. b) az elfogadást az említett feltétel mellett a külön okiratban is elismeri. Ehhez a felfogáshoz a következő okokból csatlakoztunk: 1. a II. Előad. Terv. már mellőzi a V. T. 21. §-ának azt a megszorítását, hogy az elfoga-

irat mégis hiányzanék, a váltó az említett utalás esetében, sőt még akkor sem tekinthető elfogadottnak, ha az elfogadói nyilatkozatot utólag bemutatnák, mert akár eredetileg nem fűzték az elfogadást tartalmazó nyilatkozatot a váltóhoz, akár pedig a megtörtént hozzáillesztés után távolították is el azt, az elfogadás mindkét esetben de facto nincs meg s azt ilyenkor pótolni kizárólag már csak a váltóbirtokos beleegyezésével lehet.

Másodlatok kiállítása esetén az elfogadás a genfi jog szerint is a többszörözött példányok bármelyikén állhat, ellenben a másolaton érvénytelen. (E. T. 65. és 67. §.) A külön okiratba foglalt elfogadás⁷ a másodlathoz fűzés, illetve utalás nélkül, váltójogi hatással természetesen szintén nem bír, de kötelezheti az elfogadót magánjogilag.

IV. Legszokásosabb módja az elfogadásnak az intézvénnyezett által a kibocsátó névírása alatt vagy a váltó szövegén

dást „*magára a váltóra*” kell írni, amit a mintául szolgált német váltórendszer nem tartalmazott, 2. a II. Előad. Terv. 80. §-a szerint a kézjegy a toldaton is hitelesíthető, már pedig ha az írni nem tudó kézjegyének jogi hatást csakis a hitelesítés kölcsönöz, nem lehet belátni, hogy ha ezt a jogi hatást a toldaton lévő szöveg is előidézheti, miért ne történhetnék ez meg az elfogadásnál is; 3. a toldat vagy külön okirat a váltóhoz történt fűzéssel különben is eggyé válik a váltóval. A váltó szövegének ily módon való kiegészítését a törvény nem tiltja; 4. Gyakorlati okokból is megfelelőbb, mert ha nincs is kéznél a váltó, az elfogadást lehetővé teszi, ami egyébként akadályokba ütköznék, (másolaton az elfogadás érvénytelen; másodlat kiállítása pedig az E. Vt. 64. §-a szerint eléggé körülményes.) 5. A gyakorlatias amerikai felfogással is megegyező. „There is no doubt, mondja *Daniel*, (Treatise on the law of negot. instr. I. köt. 600. o.) that... an acceptance may be upon a separate paper, as in a letter, for instance, as well as upon the bill itself“. Az amerikai Negotiable Instrument Law 134. §-a ugyan ezt csak annak javára állapítja meg, akinek a mellékokmányt bemutatták és aki erre való tekintettel adott értéket a váltóért, de ez a feltevés az Egyesült Államok nem mindegyikében változatlan, pl. Illinoisban a törvény szövegéből a „to whom it was shown and“ szavak hiányzanak. (*Daniel* i. m. II. köt. 2051. o. 98. jegyz.) Lsd továbbá *Wahl* megjegyzését a *Ztschrift für ausl. und intern. Privatr.* VI. köt. 187. old.

⁷ Tartalmazhat a külön okirat arra való kötelezettséget is, hogy az intézvénnyezett a váltót el fogja fogadni. Más lapra tartozik, vajjon ilyen esetben az, aki a váltót megszerzi, ezzel egyben az a jog is megilleti-e, hogy az intézvénnyezett az elfogadásra szoríthassa. A német judikatura a kérdésre tagadólag válaszolt. L. *Staub-Stranz*: Wechselgesetz. Berlin u. Leipzig. 1934. 301. o. Anm. 3.

harántosan rávezetett aláírás, amely azonban a toldatra mint a váltóval csak összefűzött részre írva természetesen szintén csak akkor érvényes, ha magán a váltón is van utalás a toldatra vezetett elfogadásra vagyis ilyenkor a toldatra vezetett elfogadásra ugyanaz áll, mint amit fentebb a külön okiratba foglalt elfogadásról mondtunk.⁸

Szóbeli elfogadás érvénytelen,⁹ mert a 25. §. kifejezetten írást kíván, amelynek az intézvényszerzettől, illetve meghatalmazottjától kell származnia. A szóbeli elfogadás tehát csupán annak a meghatalmazásnak kapcsán, hogy a meghatalmazó elfogadói nyilatkozatát a meghatalmazott a váltóra vezesse, válik hatályossá, de e nélkül vagyis önállóan váltójogi kötelezettséget nem teremt. Amennyiben az elfogadás eszközzésére valaki képviselőjében többen vannak meghatalmazva, az elfogadás hatása is természetesen csak akkor áll be, ha az okiratot az összes meghatalmazottak aláírták, de a meghatalmazottak bárkit feljogosíthatnak maguk közül arra, hogy az aláíró helyettük is eljárjon. Ez utólagosan, sőt akkor is érvényes, ha magából a váltóból ki sem tűnnék.

Magát az elfogadást tartalmazó szót vagy szavakat is „írni” kell ugyan, de ezen nem épen kézírás értendő, mert írógéppel, bélyegzővel vagy bármely más mechanikai úton, pl. nyomtatással előállított szöveg sem eshetik kifogás alá. A lényeg az, hogy az elfogadást kifejező szöveg alatt álló cégjelzés, illetve névírás legyen a szó legszűkebb értelme szerinti írás,¹⁰ azaz tollal, írónnal, palavesszővel, krétával stb. vagyis

⁸ Az első hágai vjogi értekezlet közp.-i bizottságának ugyanaz volt az álláspontja, hogy a toldaton álló elfogadás olyan, mintha a váltón kívül „par acte séparé” történt volna s nem jön elfogadás számba (I. Conf. Actes. 84. o.), azonban, ha a toldat lényegileg egy magával a váltóval, következetlenség az arra vezetett szöveget nem magára a váltóra vezetettnek tekinteni, főképp, ha magán a váltón is utalás van a toldaton található elfogadásra.

⁹ A középkorban a szóbeli elfogadás is érvényes, sőt a nem vásári váltóknál elég gyakori volt. Az írásbeli elfogadás csak a XVI. század óta válik általánossá. A váltó elfogadására vonatkozó szóbeli megegyezés azonban bírhat magánjogi jelentőséggel a kiállítás alapjául szolgáló kötelelem szempontjából, pl. a tartozás elismerésére, ha az egyességen v. elszámoláson alapul (Mj. T. 1694. §.)

¹⁰ A francia szöveg szerint: „L'acceptation est écrite sur la lettre de change... elle est signée du tiré”, tehát az „elfogadásra” az „écrite”, az intézvényszerzett aláírására pedig a „signée” szót használja. Az angol szöveg-

az egyéni betűvetés sajátosságait feltüntető írás céljára alkalmas eszköz segítségével eszközölt név-megjelölés s e mellett súlytalan, vajjon az aláírás olvasható vagy olvashatatlan-e, valamint, hogy az aláíró az íróeszközt kezének, esetleg lábának ujjai vagy fogai között szorítva stb. használta-e neve leírásakor, tehát az írásnak nem kell okvetlenül „kéz” írásnak lennie, de más mint egyéni írás nem lehet. Természetesen az íráshoz bárminő betű (gót, latin, arab stb.) és bármely nyelv (tehát holt és mesterséges, pl. latin és esperanto) használata továbbra is megengedett.¹¹

V. A kézjegy¹² az aláírást csak abban az esetben helyettesítheti, ha a váltón vagy toldatán (külön okiraton) bírói vagy közjegyzői hitelesítő záradékkal van ellátva. (M. J. 80. §.) Minthogy arra nézve, hogy mit kell kézjegyen érteni, a törvény semmi rendelkezést nem tartalmaz, legalább futólag erre a kérdésre is ki kell térnünk.

ben is a „*written*” és „*signed*” szavak állanak. A magyar fordítás ellenben mindkettőt az „*írni*” igével adja vissza, amiből arra lehetne következtetni, hogy a teljes elfogadási nyilatkozatnak kézírásosnak kellene lennie, noha ez csupán a név-aláírásra áll, amit a „*signée*”, „*signed*”, „*írja alá*” ki is domborítanak. A genfi értekezleten Ohno, Japán képviselő az u. n. „aláírás-bélyegző” használatának megengedését is javasolta, amely a japán jog szerint az új-lenyomattal együtt pótolja a sajátkezü névaláírást. Az értekezleten azután abban állapodtak meg, hogy az „*aláírás*” a legtágabb értelemben magyarázandó. V. ö. *Comptes rendus de la Conf. int. etc.* Genève. 1930. 175. és 307. o.

¹¹ Írói v. művészi álnév nem használható, mert jogügyleteknél az álnév a családi nevet (1894:XXXIII. t. c. 44. §.) nem pótolhatja. *Lenhoff* (i. m. 68. o.) megengedettnek tartja, ha az álnév alatti elfogadás anyagi azonossága a váltóból kitűnik. A kérdés vitás. A Reichsgericht (id. *Staub-Stranz*. 303. o. Anm. 8.) az intézkvényezett és az elfogadó neveinek alaki megegyezését kívánja, de kisebb eltéréstől eltekint.

¹² Nagy F. szerint (522. o.) a kézjegynek oly jelekből kell állania, amelyek az ismert betűjegyeknek, tehát a zsidó betűknek v. a gyorsírási jegyeknek sem felelnek meg vagy pedig betűk ugyan, de teljes névaláírást nem foglalnak magukban, pl. a névnek csak kezdő betűjét tüntetik fel vagy olyan rövidítéssel, hogy abból a név más által ki nem egészíthető. Az olvashatatlan aláírás természetesen nem kézjegy. Szerintünk, mivel a törvény a kézjegyről nem ad fogalmi meghatározást, a bírói döntésre kell bízni, vajjon a név melletti jel tekinthető-e kézjegynek? A világszerte szokásos keresztvonás kézjegyi minősége vitán kívül áll, a betűkről ellenben ez csak akkor vehető fel, ha azok — mivel csak jel gyanánt vannak a kiírt név mellé téve — nem mennek névaláírás számba.

A közfelfogás szerint a kézjegy a természetes személynek más által leírt neve mellé sajátkezűleg odaillesztett keresztvonás vagy értelemmel nem bíró egyéb olyan jel, amely az illető írásának egyéni sajátosságát abban a mérvben, mint a betűk külsőleg feltüntetni rendszerint ugyan nem alkalmas, de célja minden esetben annak igazolása, hogy az idegen kéztől származó névírás annak beleegyezésével került az okiratra, akiknek neve mellett található.¹³ A kézjegy tehát tulajdonképpen a nem eredeti aláírásnak a magát kötelezni kívánó által eszközölt hitelesítése, amelyet a bírói vagy közjegyzői záradék azután a jogi hatás fennforgásának kétségtelenné tétele végett kiegészít, illetve közhitelességgel ruház fel.

A genfi egyezmény (II. Mellékl. 2. és 23. c.) értelmében minden szerződő államnak jogában áll meghatározni, hogy az aláírást mily módon lehet helyettesíteni,¹⁴ feltéve, hogy közhitelű tanusítvány bizonyítja annak akaratát, akinek az aláírást teljesítenie kellett volna.

Magyarország ezzel a fenntartással, minthogy ez megfelel meg mai váltójogunknak (V. T. 104. §.), élni kíván s az E. T. szerint a kézjegy az aláírást majd a következő feltételek mellett helyettesítheti:

a) ha a váltón vagy toldatán bírói vagy közjegyzői hitelesítéssel van ellátva;

b) ha hitelesítés egyrészt magában a szakaszban megálapított különleges módon, másrészt a hitelesítő eljárást sza-

¹³ Nem kézjegy, hanem aláírás számba megy, midőn az írástudatlan nevét kezének más által történő vezetésével vagy a váltón előrajzolt betűknek utánhúzásával írja a váltóra, mivel az írás soha sem lehet kézjegy. V. ö. *Grecksék*. 427.

¹⁴ A szerződő államoknak erre nézve két út állott rendelkezésükre: 1. megállapítani az aláírást helyettesítő eszközt, pl. a kézjegyet vagy 2. az ált. magánjognak megfelelő szabályát a váltójogra is kiterjeszteni. Ha valamelyik állam egyik módozatot sem választotta, azzal kifejezésre juttatta, hogy az írni nem tudók csak meghatalmazás útján vállalhatnak váltókötelezettséget, a vakok pedig, ha egyébként váltóképesek, hitelesítés nélkül is, amint erre az 1886:VII. t. c. életbelépte előtt Magyarországon sem volt szükség. Ezt a Curia 670/1881. sz. határozatában ki is mondta, de felfogását később oda módosította, hogy az írástudó vaknak névaláírása is kézjegy természetű. Ezt azonban nem lehetett helyeselni, mert ennek értelmében a vak kibocsátó által aláírt váltó alakilag is érvénytelen lett volna. V. ö. *Plósz*. 131. o. 12. jegyz.

bályozó egyéb törvényes rendelkezések betartásával történik. Míg azonban a váltójogilag előírt külön szabályok mellőzése a hitelesítés érvénytelenségét vonja maga után, tehát a kézjegyet az aláírást helyettesítő hatályától is megfosztja, addig az általános törvényes rendelkezések figyelmen kívül hagyása (pl. ha a hitelesítési záradék nem tesz arról említést, hogy a hitelesítő az általa nem ismert fél személyazonosságáról mi módon szerzett magának meggyőződést),¹⁵ a hitelesítés érvényét nem befolyásolja.

A váltójog szempontjából szellemileg írástudatlanok¹⁶

¹⁵ Lsd. 1886:VII. t. c. 27. §-át.

¹⁶ Az írástudatlanok váltóképességéről az 1840:XV. t. c. (I. r. 141. §. h) p.) úgy rendelkezett, hogy 3 évvel a törv. kihirdetése után a szellemileg írástudatlanok többé nem vállalhattak váltókötelezettséget, a testi fogatkozás miatt írni nem tudóknak pedig a törvényhatóság v. rendezett tanács előtt kellett kézjegyeiket hitelesíttetni. Ezzel szemben a V. T. 104. §-a az analfabétákat váltóképességüktől kifejezetten nem fosztja meg, csak a „névaláírás helyett keresztvonással vagy más kézjeggyel” eszközölt váltónyilatkozataikat jelentette ki hatálytalanoknak, kimondva egyben azt is, hogy egyedül a testi fogatkozásuk miatt írásképtelenek névaláírása helyett kézjeggyel eszközölt váltónyilatkozata tehető érvényessé bírói v. közjegyzői hitelesítéssel. Ámbár az Apáthy tervezet 16. és a min. jav. 15. §-ai, valamint a képviselőház ig. ügyi biz. által előterjesztett indoklás (72. o.) egybevetéséből világosan kitűnik, hogy a V. T. a szellemileg írástudatlanokat továbbra is megakartá fosztani a szenvedő váltóképességtől, mert átlag a műveltség oly alacsony fokán állanak, hogy a váltókötelezettség horderejéről maguknak tiszta képet alkotni nem képesek, a bírói gyakorlat és az elmélet (*Plósz*, 134. o., *Nagy F.* 521. o., *Grecsák*, 8. o., *Kuncz* II. k. 326. o., *Pethő-Andreánszky* 66. o., *Váltójog* I. köt. 168. o. stb.) a törvényt egybehangzóan úgy értelmezték, hogy az analfabéták csak kézjegy útján nem, de egyéb módon (pl. meghatalmazás adásával) vállalhathatnak váltókötelezettséget, mivel utóbbi nem az írni tudásban, hanem kizárólag a vagyoni lekötkezés lehetőségében gyökerezik. Minthogy azonban az analfabéták tudatlanságával könnyen vissza lehetett élni (pl. ha a váltót a kikötöttnél nagyobb összegről, a megállapítottnál korábbi lejárat-tal stb. állították ki) ez a magyarázat helyzetüket esetleg rosszabbíthatta, mert váltóképtelenség esetén ennek nem lették volna kitéve. Az E. T. (80. §.) célja ezzel szemben éppen a szellemileg írástudatlanok megvédelmezése, mert csakis náluk van értelme annak, hogy a hitelesítő záradéknak akaratukkal való megegyezést kell tartalmaznia, mivel a csupán testi fogatkozás miatt írástudatlan önmaga is képes meggyőződni arról, vajjon a kézjeggyével ellátott váltón lévő nyilatkozata fedi-e akaratát? Ezért a rendelkezés pusztá alakisággá zsugorodik össze. A V. T. 104. §-a szerint különben nincs kizárva, hogy a szellemileg és testi fogatkozás miatt egy-

azok az analfabéták, akik még saját nevük leírására is képtelenek. Ha azonban, bár sem írni, sem olvasni nem tudnak, de mások segítségével (pl. kezüket vezettetni hagyják vagy az írónnal előírt betűket keresztül írják) mégis az okiratra vezetik nevüket, nem mennek írástudatlan számba, tehát nem esnek kivételes szabályozás alá sem.

A testi fogyatkozás miatt írni nem képesek közzé pedig az olvasni ugyan tudó, de oly nagy mérvben csonkák vagy béma kezűek tartoznak, akik ennek folytán az írásban, noha csak átmenetileg is, akadályozva vannak. Közzéjük sorolandók azok a vakok is, akik pusztán a látás hiánya miatt képtelenek nevük aláírására.¹⁷ Ellenben az a vak, aki nevét leírni képes, nem kézjegyenek, hanem névírásának hitelesítésére szorul.¹⁸

aránt írásképtelen csak az utóbbi címen vállaljon váltókötelezettséget, ami pedig a törvény céljával ellenkezik. Az írni-olvasni tudók száma Csonkama­gyarországon 6,886.749, vagyis az analfabéták százalékában az össza­kosságnak ma már csupán egy tizedét (9.6%) teszik ki. Budapesten az arány 3.3%. V. ö. Magyar Statisztikai Szemle 1934. aug. füz.

¹⁷ Az 1840:XV. t. c. a vakok váltónyilatkozatára semmiféle rendelkezést nem tartalmazott. Hasonlókép a V. T. sem. Azonban a vakokkal való visszaélés megakadályozására az 1886:VII. t. c. 24. §-a a vakok nyilatkozatainak váltójogi hatályához aláírásuk közjegyzői hitelesítését rendelte el. Ezt az E. T. (80. §.) továbbra is fenntartja. Az 1914. évi magyar V. T. javaslat (965. sz.) 83. §-a még azt is kimondotta (2. bek.), hogy ha a hitelesítés hiányzik v. hamis, ez a többi aláíró kötelezettségének érvényét és a forgatmányok sorrendjének szabályszerűségét nem érinti, tehát a vak által aláírt forgatmánynak az igazoló hatást a hitelesítés hiánya esetére kifejezetten is megadta, mert az indokolás szerint (51. o.) ez a körülmény a vak aláírását a „formai aláírás“ jellegétől ép úgy nem foszthatja meg, mint a kiskorútól származó v. a hamisított aláírás. Viszont, ha a vak aláírása csak a hitelesítéssel nyer kötelező erőt, akkor hitelesítés nélkül érvénytelen s ezért a vak forgatót nem kötelezi. Minthogy azonban az aláírásról megállapítani, vajon a vaktól ered-e vagy sem, nem lehet, a jóhiszemű váltóforgalom érdekében a vak-forgató aláírásának legitimáló hatását is el kell ismerni. A kézjeggyel tett vak forgatói aláírásnál ellenben nyomban kitűnik a hitelesítés hiánya s így következetes attól az igazoló hatást megtagadni. A nagyobb világosság kedvéért az 1914. évi V. T. 83. §-ának id. rendelkezését meg lehetett volna hagyni.

¹⁸ A vakok aláírása hitelesítés nélkül akkor sem kötelező, ha az u. n. Hébold-féle sík-írással (1 négyzet cm. nagyságú kockákra beosztott lapokra) történnék, amely a világtalanok által rendszerint használt dombornyomású (tompá íróeszközzel kipontozott) vak-írás (Braille-írás) abban különbözik, hogy rendes betűkkel adja vissza a leírt szavakat. Minthogy ez az írás épúgy hiteles kifejezése a vak ember akaratának, mint a látónak

Ennek a megkülönböztetésnek azonban különösebb gyakorlati jelentősége nincs, mert a világtalan váltójogilag mindkét esetben csak akkor van kötelezve, ha az első esetben kézjegye, a másodikban pedig névaláírása van a magyar javaslat 80. §-ának 2. és 3. bekezdéseiben megszabott módon hitelesítve. Ez a hitelesítés tehát szükséges: *a)* minden a fentebb említett okokból a valóra vezetett kézjegynél és *b)* a vak aláírásánál. Vagyis az írni tudó kézjegy alatt váltókötelezettséget hitelesítés ellenére sem vállalhat, a vaknak pedig úgy kézjegyét mint aláírását egyaránt hitelesíteni kell.

A nevét aláírni nem tudó kézjegye s a vak aláírása hitelesítésének elmaradása, valamint a váltón kívül, külön okiratban eszközölt hitelesítés egyenlőképp azzal a következménnyel járnak, hogy: *a)* az írni nem tudó kézjegye az aláírást nem helyettesíti, *b)* az írástudó vaknak egyszerű aláírása pedig azonos hatályú lévén a váltó képességgel nem bíró személytől származójával, kötelezve egyikük sincs.

Minthogy a hitelesítetlen kézjegy az aláírást alakilag sem helyettesíti, abban az esetben, ha az idegen váltó kibocsátójának vagy a saját váltó kiállítójának kézjegyeről van szó, maga a váltó is kellékhányossá válik, mert a kibocsátói, illetve kiállítói aláírások váltójogilag az okirat szövegéből hiányzóknak tekintendők. (E. T. 1. §. 8. pont és 75. §. 7. p.) Az ilyen váltóra vezetett elfogadás tehát érvénytelen. Ha ellenben a vak aláírása nélkülözi a hitelesítést, ez a váltót ép úgy nem teszi hatálytalanná, mint az idegen váltót az a körülmény, hogy annak kibocsátója, a saját váltót pedig az, hogy annak kiállítója váltóképesseggel nem bírnak, mivel az okirat a váltóképtelenséget külsőleg nem tüntetvén fel, a váltó kellékhányban szenvedőnek nem tekinthető, csupán maga a vak, mivel aláírásának hatálya a hitelesítéstől függ, nincs váltójogilag kötelezve.

kézírása, a Vakok Orsz. Intézete 1930-ban azzal a kéréssel fordult a bpesti Ugyvédi Kamarához, hogy a Hébold-írással leírt névaláírás jogi jelentőségét tegye vita tárgyává. A kamara a kérdésre adott válaszában utalt a Pp. 317. §-ának 2. bek.-ére, amelyből kitűnik, hogy a törvény csak olyan okiratot kívánt teljes bizonyító erővel felruházni, amelynek tartalmát a kiállító az aláíráskor megismerhette s a tanuk előttemezését is kívánja, de ennek hatályával nem bír az analfabéta kézjegye. Minthogy pedig a Hébold-írás csak a kézjegy jelentőségével bír, az utóbbira vonatkozó törvényi rendelkezések a vak aláírására is alkalmazandók. (V. ö. Nemzeti Ujság. 1930. júl. 1. sz.)

A bírói vagy közjegyzői hitelesítésnek a hitelesítő eljárás szabályozó törvényi rendelkezések betartásával kell történnie, anélkül azonban, hogy az ezek figyelmen kívül hagyásával eszközölt hitelesítés annak érvényét lerontaná, feltéve, hogy a hitelesítés az E. T. 80. §-ában megszabott alakiságok szemmel tartásával ment végbe. Ezek szerint: *a)* az írni nem tudó nevét feltüntető aláírás mellett kézjegynek is kell állania, mert a hitelesítés az utóbbira vonatkozik, amint a közönséges aláírás hitelesítése is azt tanúsítja, hogy a névírás attól származik, akinek nevét az okirat feltünteti, *b)* a hitelesítésnek ép úgy, mint az aláírást kiegészítő kézjegynek a váltón vagy toldatán kell helyet foglalnia, *c)* a hitelesítőnek a záradékban ki kell jelentenie, hogy a felet személyesen ismeri vagy személyazonosságáról meggyőződött és a váltónyilatkozatot a félnek felolvasta s annak jelentőségét, ha erre szükség volt,¹⁹ megmagyarázta, a fél azt akarásával megegyezőnek ismerte el és végül *d)* a záradék a hitelesítő aláírásával és hivatalos pecsétjével látandó el.

A hitelesítő záradék a váltón vagy toldatán bárhol állhat, ellenben a kézjeggyel ellátott aláírásnak a törvény által előírt helyen kell lennie, pl. a kibocsátói aláírásnak a fizetési meghagyást tartalmazó szöveg végén, viszont az elfogadást világosan kifejező szövegre vonatkozó aláírás helye közömbös, de annak, hogy a kézjegy a váltón lévő aláírások melyikét egészíti ki, mindig nyomban felismerhetőnek és kétségen kívül állónak kell lennie. A hitelesítő záradékban adott magyarázat ezt a hiányt azért nem pótolhatja, mert a törvény rendelkezései csakis az aláírással összefüggő kézjegyekre vonatkoznak, a külön álló kézjegyekre tehát nem terjeszthetők ki.

VI. Az elfogadásnak az intézvényezettől kell származnia.²⁰ A 25. §. 1. bek.-e erre kétszer is utal. („Az elfogadást az

¹⁹ Pl. vak ügyvédnek, bírónak, bankárnak stb. a váltói nyilatkozat jelentőségét megmagyarázni felesleges.

²⁰ Az 1840:XV. t. c. szerint (I. r. 88. §.) ellenben: „ha valaki anélkül, hogy joga lenne, valamely váltót elfogad,..... váltójogilag kötelezve vagyon. „Ezt az elvet az Apáthy tervezete (44. §.) is fenn akarta tartani, de a V. T. 21. §-a mégis már csak „az intézvényezett által aláírt nyilatkozatot“ tekinti elfogadásnak. Nagy F. (242. o.) azt vallja, hogy idegén személy elfogadása sincs kizárva, mert a fizetési meghagyásnak csak alaki jelentősége van s ha az elfogadás hatálya az intézvényezett személyétől független, akkor az elfogadás mástól is származhatik. Plósz (227—230.o.)

intézkényezett írja alá és *„az intézkényezettnek pusztá aláírása”*.) Ez egyébként már abból is következik, hogy a fizetési felhívást a kibocsátó is csak az intézkényezett irányában teszi meg. Más által való elfogadáshoz tehát a váltóbirtokos beleegyezése szükséges, de ez is csupán névbecsüli elfogadás lehet. (E. T. 57. §.) Ennél fogva, ha a váltót más el is fogadná, abból váltói kötelezettség nem származik s az előzők az ilyen elfogadó nem fizetése esetén visszkeresetileg sem felelősek.

Ha a váltót csak az intézkényezett fogadhatja el, abból szükségszerűen az következik, hogy az intézkényezett és az elfogadó közt meg kell lennie az azonosságnak.

Ez nem épen a személyazonosságot jelenti, hanem elegendő annak kimutatása is, hogy az elfogadás az intézkényezett nevében történt vagy pedig az elfogadó az intézkényezett vagyoni jogi személyiségének folytatója. Pl. az örökös az örökhatáryóra intézkényezett váltót örökös minőségben, az üzletet átvéő kereskedő az eladóra intézett váltót, mint megszerző stb. fogadhatja el. Az intézkényezett és jogutódja személyiségének azonossága, az u. n. „anyagi azonosság” szembe állítható ugyan az intézkényezett és az elfogadó neveinek egyenlő voltával, az u. n. „alaki azonosság”-gal, de ennek váltójogi jelentősége nincs. Mindkettő cáfolható vagy bizonyítható.

nézete az, hogy a V. T. nemcsak hogy nem tartalmaz a nem intézkényezett elfogadását kizáró intézkedéseket, hanem épen ellenkezőleg szabályainak egybevetésétől annak elismerését lehet megállapítani. Ezt az álláspontot képviseli még *Grecksák* (115. o.) és a bírói gyakorlat is, de az 595. sz. E. H. megkívánja, hogy az elfogadásra irányuló akaratnyilvánítás a váltóból kétségtelenül kitűnjék. Idegen személy elfogadása egyúttalírásnak azonban nem tekinthető, mert ez csak a főnyilatkozathoz csatlakozhatik, de önálló nem lehet. *Thöl* a nem intézkényezett elfogadását mint saját váltó kibocsátását tekinti érvényesnek. Ezt már *Plósz* megcáfolta (228. o. 18. jegyz.) azzal, hogy a V. T. a saját váltóhoz más alakot kíván. Szerintünk a kérdés elbírálására döntő az, hogy az idegen személytől eredő elfogadás más hatással jár, mint az intézkényezetté s ennél fogva azzal nem azonosítható. A kibocsátó pedig épen az utóbbi hatályért szavatol. Ennél fogva: 1. a kibocsátó az idegen személy fizetésének elmaradásáért nem felelős, 2. a váltóbirtokos idegen elfogadót visszautasíthat, 3. a váltó alapjául szolgált kötelem a nem intézkényezett elfogadóra nézve idegen s ennél fogva a váltóbirtokos kifogásolási jogait annak hibáján kívül korlátozhatja s 4. a V. T. a nem intézkényezett elfogadását csak bizonyos feltételek mellett engedi meg. Ezek hiányában tehát másnak, mint az intézkényezettnek elfogadásáról nem lehet szó.

Az intézvényszerűsített és az elfogadó neveinek azonossága ugyanis nem mindig fedi a személyazonosságot, mert egyenlő nevű személyek is lehetnek, viszont a nevek különbözőségéből sem következik okvetlenül az, hogy az intézvényszerűsített és az elfogadó személyiségének jogilag azonossága nem forog fenn. Mert, ha az elfogadás érvényességét nem lehet kétségbe vonni akkor, ha pl. az intézvényszerűsített megnevezése cégének kitételével, ellenben az elfogadás a cégtulajdonos polgári neve alatt történt, minthogy a személyazonosság ilyenkor kétségte-
lenül meg van, még kevésbé kifogásolható az elfogadás hatályossága akkor, ha kimutatható, hogy az elfogadó tulajdonkép annak a kötelemnek hordozója, amelyre való tekintet-
tel a kibocsátó a lejáratkori fizetést ígérte. Ha az első esetben túrnunk kell a váltón kívüli tényekre való hivatkozást, még in-
kább megengedhető ez abban az esetben, midőn ez egyenesen a váltóbirtokos érdekeit szolgálja, mert az elfogadó rendsze-
rint tud is és akar is fizetni, az intézvényszerűsített pedig, mint idő-
közben a magánjogi kötelmen talán már kívül is álló fél, sem nem akar, sem nem képes a fizetésre. Egyébként sem lehet fel-
tételezni, hogy a váltóbirtokos olyan személytől iparkodjék ki-
eszközölni az elfogadást, akinek a váltóhoz köze nincs,²¹ illetve
akinek elfogadását az előzők semmisnek tekinthetnek vagy pe-
dig, hogy az elfogadás bekövetkezzék, ha a felhívott annak
megtételére magát kötelezettnek nem tekintené vagy végül,
hogy váltójogilag hatálytalan váltónyilatkozatot tegyen.²²

VII. Az elfogadásnak ugyan a lejárat előtt kell megtör-
ténnie, de azért a lejárat utáni elfogadás sem érvénytelen, mert
az elfogadó felelőssége csak a lejáratától számított 3 év alatt

²¹ A váltóbirtokosra nézve csak annak van jelentősége, hogy az el-
fogadónál meg legyen az egyenes adósi váltókötelezettség anyagi jogi
alapja. Ez pedig fenn forog, mert egyrészt a kibocsátó fizetési ígérete ezen
nyugszik, másrészt az elfogadás is abból ered, hogy az, akit a kötelem
terhel, erre való tekintettel a fizetést vállalja. Az intézvényszerűsített jogutód-
jának tehát ép oly kevésbé van joga megtagadni a fizetést, mint pl. az el-
fogadás után nevét megváltoztató intézvényszerűsítettnek s aki szintén nem
hivatkozhatik arra, hogy nincs meg az alaki azonosság. V. ö. *Michaelis:*
Wechselrecht, Kommentar. Berlin és Leipzig 1932. (163. o.)

²² Természetesen az intézvényszerűsített és az elfogadó neve közti cse-
kélyebb eltérés sincs befolyással az elfogadás érvényességére. Pl. az in-
tézvényszerűsített Vándor Gyula, az elfogadó Vándor Gy. vagy vitéz Vándor
Gyula stb.

évül el. (E. T. 70. §.) Az elévülés idejét az elfogadás keltezése sem változtatja meg, minthogy annak kezdőpontja a lejáratnál sem előbbre, sem későbbre nem tehető. A keltezés az elfogadásnak nem lévén kelléke, hiánya vagy kitétele annak váltójogi hatályát sem befolyásolhatja.

Igaz ugyan, hogy a 25. §. 2. bek.-e szerint a megtekintés után bizonyos idő múlva fizetendő vagy külön kikötésnél fogva meghatározott időn belől elfogadás végett bemutatandó váltónak elfogadását keltezni kell arról a napról, amelyen az elfogadás valósággal megtörtént, kivéve, ha a váltóbirtokos a bemutatás napjáról való keltezést kívánja, de a keltezés megtagadása ilyenkor sem vonja maga után az elfogadás érvénytelenségét, hanem csak az E. T. 35. §-ában szabályozott hatással jár, de az elfogadás alapján vállalt kötelelem mértékét nem csökkenti.

Keltezett elfogadás időpontja ebben az esetben természetesen irányadó még akkor is, ha az a váltó kiállítás napjánál korábbi volna, mert elfogadni a hiányosan kitöltött, tehát kelet nélküli váltót is lehet. Az ellenbizonyítás azonban kizárva nincs.

A 25. §. 2. bek.-ében említett váltónak keltezését a váltóbirtokos arról a napról igényelheti, amelyen az elfogadás valósággal megtörtént, de kívánhatja a bemutatás napjáról való keltezést is, ha attól tart, hogy a bemutatás megismétlését kérő intézkényezett a váltót a másodszori bemutatáskor sem fogja elfogadni vagy azt ugyan majd megteszi, de elfogadását egyáltalán nem vagy csak a második napról fogja keltezni.

Az a váltóbirtokos, aki a határidő végső napján eszközli a bemutatást, de az intézkényezett tőle meggondolási időt kér, Staub-Stranz szerint legcélszerűbben úgy védheti meg jogait, ha a váltót az óvásra jogosított közegnek azzal a megbízással adja át, hogy ez még aznap szintén mutassa be a váltót, hogy az intézkényezett kényszerítve legyen attól is az újólagos bemutatást kérni s ha már most a másodszori bemutatáskor az elfogadás elmarad, nemcsak az elfogadás hiánya miatti óvás veendő fel, hanem az óvatoló azt is tanusítani köteles, hogy az előző napi bemutatás sem vezetett eredményre. Ha pedig az intézkényezett a váltót elfogadja, óvás persze nem vehető fel, de a kellő időben történt bemutatás igazolására az óvatoló kö-

zeg tartozik megfelelő tanusítványt kiállítani, mert más módon, pl. tanúkkal, a sikertelen első bemutatást bizonyítani nem lehet.²³

Ez a körülményes eljárás a gyakorlatban előreláthatólag zavarokra fog alkalmat adni s ezért helyes lett volna azt kimondani, hogy a másodszori bemutatás igazolása vélelmet szolgáltat amellett, hogy az elfogadás végetti bemutatást a váltóbirtokos a bemutatási határidő utolsó napján megkísérelte.

Az elfogadás vagy kelezés megtagadása miatt felvett óvással a váltóbirtokos érdekei nincsenek teljesen megvédve, mert a megtekintés után bizonyos időre szóló váltó lejáratát az elfogadás napjától, óvás esetén pedig annak keltétől számítandó s ilyképen a lejárat napja 24 órával, sőt többel is kitolódhat-nék, ami egy vagy több napi kamatveszteséggel járhat, a külön határidőhöz kötött bemutatás esetében pedig, ha a váltóbirtokos az első bemutatást csak a határidő végső napján eszközölte, mulasztónak tűmnék fel²⁴ s ennél fogva meg kellett neki adni azt a jogot, hogy a kelezést az első ízben történt bemutatás napjáról követelhesse.²⁵

Mínthogy azonban erőszakkal a kelezést kikényszeríteni nem lehet,²⁶ a váltóbirtokosnak azt a jogát, bár a törvény nem említi, hogy a kérelme visszautasítás folytán szenvedett kárának megtérítését kereset útján érvényesíthesse,²⁷ azt kétségbe

²³ Staub-Stranz (i. m. 307. o. Anm. 16. a.)

²⁴ A váltóbirtokosnak azonban igazolnia kell tudnia azt, hogy a váltót az elfogadás előtti utolsó köznapon bemutatta és az intézvénnyezett a bemutatási napról szóló kelezést megtagadta. Érdekében áll tehát, hogy az első bemutatás megtörténtéről és a másodszori bemutatás iránti kérelemről óvást véessen fel, mert ilykép a lejárat idő megállapítása nem fog akadályokba ütközni. (E. T. 35. §. 1. bek.) Helyesen jegyzi meg Grünberg: Grundzüge des neuen österr. Wechsel- und des Scheckrechts. Wien. 1934. 4. kiad. (66. o.), hogy ha ezt el nem ismerjük, akkor a 25. §. 2. bek.-e elveszíti értelmét. Ezért Ausztria már a hágai értekezleten sem szívesen járult hozzá a meggondolási idő bevezetéséhez, valamint ahhoz, hogy az első bemutatáskori kelezés megtagadása szankció nélkül maradt.

²⁵ Ez az angol jog rendszere.

²⁶ A kelezés megtagadása miatt óvás azon a helyen veendő fel, ahol az intézvénnyezett meggondolási időt kért. A németek ezt az óvást „Deliberationsprotest”-nek nevezik. V. ö. Hupka (J.): Das einheitliche Wechselrecht der Genfer Verträge. Wien. 1934. 68. o.

²⁷ A második hágai értekezlet felfogása szerint: „*Dommages-intérêts pour le tort qui lui a été causé ... le tiré (ayant refusé d'indiquer ... la date de la présentation*”. (II. Conf. Actes, I. 85. o.)

nem vonhatjuk. Az intézvényezett számára engedett meg gondolási idő kedvezménye ugyanis nem fajulhat a váltóbirtokos jogainak kijátszására alkalmas eszközzé s azért, ha ezt megakadályozni nem sikerül, módot kell neki nyújtani arra, hogy kárpótláshoz juthasson.

A keltezés teljes megtagadása ellen a váltóbirtokost az erről felvett óvás is elegendőképp megvédi, amelynek riapja a megtekintés után bizonyos időre szóló váltó lejáratául tekintendő. Az óvás elmulasztása azonban önként érthetőleg az előzők elleni visszkéret elvesztésével jár.

VIII. Az elfogadásnak a hely megnevezése nem kelléke, de kitétele jelentőséget nyerhet a váltóképesség (E. T. 79. §.) elbírálására, amelyet az elfogadó saját hazájának törvénye, ha pedig ez más ország törvényét jelentené ki irányadónak, az utóbbi szerint kell eldönteni. (E. T. 103. §.)

Hasonlóképp jogi hatálya lehet az elfogadáshoz fűzött megjegyzéseknek, feltéve, hogy nem az elfogadás megtagadásával egyenlő értelműek, ha azokhoz a törvény szerint bizonyos következmények vannak kapcsolva, pl. a telepített váltón a telepest az intézvényezett az elfogadáskor jogosult megjelölni. (E. Vj. 27. §.) Az elfogadásnak a váltóösszeg bizonyos részére való korlátozását az egységes törvény is megengedi, természetesen csak azzal, hogy az el nem fogadott rész erejéig az előzők felelősek, akik ilyenkor az E. Vt. 43. §-a alapján már a lejárat előtt is azonnal fizetési visszkérettel támadhatók meg, mert az elfogadás hiánya miatti biztosítási visszkéretet az egységes jog eltörölte. Ha pedig az elfogadás a kibocsátónak a váltóban foglalt rendelkezéseitől bármely más irányban térne el, az a jövőben is az elfogadás teljes megtagadásával egyenlő, de ennek ellenére az elfogadó nyilatkozatának tartalma szerint mégis felelős marad. (E. Vt. 26. §.) Ez a rendelkezés tehát teljesen megegyezik a V. T. 22. §-ában foglalt szabállyal.